

Da smo pravočasno obveščeni

Tajnik republikanske stranke Biasini je objavil — tako so pisali pred dnevi mnogi italijanski listi — da pripravlja vodstvo njegove stranke poseben dokument o položaju v bocenski pokrajini, se pravi na Južnem Tirolskem. Povedal je hkrati, da je že poslal pismo predsedniku vlade Andreottiju, v katerem je zahteval, naj prihodnji mesec, ob obnovitvi političnega delovanja, sprejme odposlanstvo republikanske stranke, da se proučijo »vprašanja, ki so v zvezi z izvajanjem zadnjih sporazumov glede Južne Tirolske«. Nekateri italijanski listi so opozorili, da je o izvajanju znanega južnotirolskega »paketa« z Andreottijem že razpravljala komunistična partija, nato se je o isti problematiki začela pri vladi zanimati tudi socialistična stranka.

Kot je razbrati iz pisanja italijanskih listov, se omenjene stranke pritožujejo nad strogim izvajanjem »paketa« in bocenski pokrajinski upravi, ki jo vodijo predstavniki Južnotirolske ljudske stranke, očitajo, da nekatera določila o avtonomiji tolmači po svoje, od česar ima škodo italijansko govoreče prebivalstvo na Južnem Tirolskem. Sporni sta predvsem dve vprašanji: dvojezičnost in etnično sorazmerje v javnih službah. »Paket« namreč predvideva, da mora vse osebe v javnih uradih in ustanovah obvladati oba deželna jezika (nemšči-

ZARADI VELIKOŠMARENKIH
POČITNIC BO PRIHODNJA ŠTEVILKA
NOVEGA LISTA IZŠLA V ČE-
TRTEK, 31. AVGUSTA.

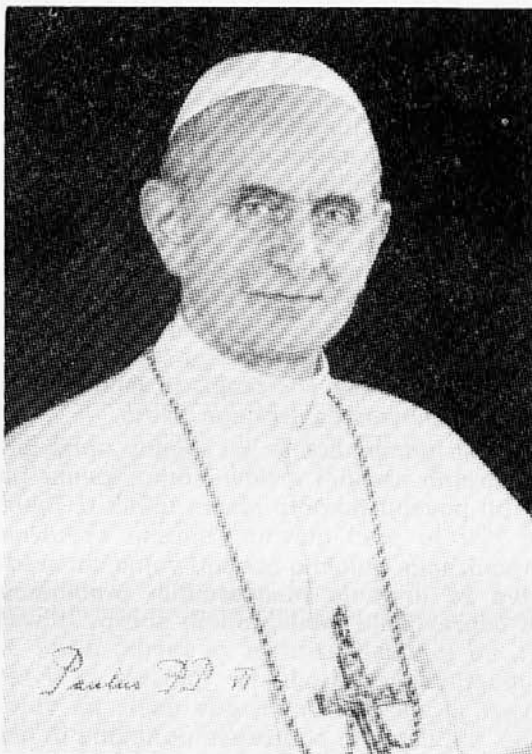
UPRAVA BO ZAPRTA OD 10.
DO 30. AVGUSTA.

no in italijanščino), to osebe pa se mora navajati ob upoštevanju številčnega razmerja med pripadniki obeh narodnosti.

Prav gotovo bo držalo, kar pravijo nekateri poznavalci razmer, da so se že omenjene stranke začele zanimati za stanje na Južnem Tirolskem, ker bodo 19. novembra letos volitve v bocenski in tridentinski pokrajinski svet ter s tem v deželni svet Tridenta in Južnega Tirola. S tem si te stranke skušajo pridobiti italijansko prebivalstvo v deželi glede na to, da pri nemško govorečem prebivalstvu dejansko nimajo kaj iskati, saj slednje strnjeno glasuje za Južnotirolsko ljudsko stranko. Po drugi strani pa je prav tako res, da utegne poskus

(Dalje na 4. strani)

UMRL JE PAVEL VI.

Po vsem sveu je v nedeljo, 6. t. m. zvečer, globoko odjeknila vest, da je v svoji poletni rezidenci v Castelgandolfu pri Rimu iznenada umrl papež Pavel VI. Že dalj časa je javnost sicer vedela, da ni pri najboljšem zdravju — tudi sam je v zadnjem času v svojih govorih večkrat omenil, kako se mu izteka življenje — vendar ni nihče niti

slutil, da se bo za vedno poslovil od tega sveta.

Če je ob smrti vsakega papeža težko izreči sodbo o njegovem delovanju, velja to tembolj za delo pravkar umrlega Pavla VI. Slednji je namreč prevzel pred 15 leti dediščino Janeza XXIII., ki je zlasti s sklicanjem II. vatikanskega koncila povzročil pravo revolucijo v zgodovini katoliške Cerkve. Ob njegovi izvolitvi se je katoliška in tudi nekatoliška javnost predvsem spraševala, ali bo Giovanni Battista Montini, se pravi novi papež Pavel VI. speljal do konca II. vatikanskega koncila, ki je že za časa Janeza XXIII. tako globoko pretresel celotno življenje katoliške Cerkve. Nobena skrivnost ni, da so nekateri cerkveni krogi in tudi del katoliške javnosti na tiho upali, da bo z novim papežem vse ostalo pri starem. Priznati je zato treba, da je Pavel VI. pokazal takoj po izvolitvi vrhano mero poguma, ko je odločil, da se mora koncil nadaljevati, in sicer po temeljnih smernicah, ki jih je bil določil njegov predhodnik. Nemajhna njegova zasluga je torej predvsem ta, da se je zasedanje nadaljevalo in tudi zaključilo, s čimer se je začelo novo poglavje v zgodovini katoliške Cerkve.

Kako si zamišlja delovanje Cerkve, je Pavel VI. jasno povedal zlasti v encikliki »Ecclesiam suam«. Katoliška Cerkev mora biti po njegovem predvsem Cerkev dialoga. Slednji se mora voditi na treh ravneh: v odnosih z drugimi krščanskimi veroizpovedmi,

dalje na 2 strani ■

Kdo bo novi papež?

Kardinalski kolegij je odločil, da bo pogreb papeža Pavla VI. v soboto, 12. t. m. Truplo so v sredo prepeljali iz poletne rezidence Castelgandolfo v cerkev sv. Petra v Rimu. Po pogrebu bo devetdnevno žalovanje, nato pa se bodo kardinali zbrali na zasedanju (konklave), na katerem se bodo začele volitve novega papeža.

Kardinalski zbor šteje danes skupno 130 članov, vendar volilno pravico ima le 115 kardinalov, kajti prav papež Pavel VI. je odločil, da nimajo volilne pravice kardinali, ki so stari nad 80 let. Zasluga pokojnega papeža Pavla VI. tudi je, da se je kardinalski zbor znatno internacionaliziral. Še pred leti so močno skupino predstavljali Italijani in Evropejci na splošno, danes pa je slika precej drugačna. Od volilnih upravičencev je 57 Evropejcev, 31 jih

je iz Severne in Južne Amerike, 15 iz Avstralije in Azije ter 12 iz Afrike. Od Evropejcev je še vedno najmočnejša italijanska skupina (27 kardinalov), 7 je Francozov, 5 Nemcev, 4 so Španci, 3 Poljaki, 2 sta Holandca, 2 Angleža in 2 Belgijca ter po en Avstrijec, Madžar, Jugoslovan, Portugalec in Čeh.

Kdo bo novi papež je seveda zdaj težko predvidevati. Italijani po splošnem mnenju nimajo vidnejše osebnosti, čeprav je jasno, da je eden njihovih kardinalov najresnejši kandidat. Od ostalih kardinalov omenjajo predvsem dunajskega nadškofa Koeniga kot resnega kandidata za novega poglavarja katoliške Cerkve.

Datum začetka zasedanja še ni bil določen. Po vsej verjetnosti se bodo kardinali zbrali na prvi seji od 21. do 26. avgusta.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 13. avgusta, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Vedri zvoki; 10.30 Obiščemo Ukovsko planino; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Hči črnega gusarja«, napisal Emilio Salgari, dramaturgiral Deša Kraševc; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Samo nekaj besed; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: lahka glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 14. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Tone Penko: živalstvo Jadranskega morja; 9.45 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Naš gorski svet (Peter Suhadoic); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Poslušali boste; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Spoznavajmo gobe (Milko Čebulec); 14.25 Koncerti »Live«; 15.30 Poročila; 15.35 Uspešnice (Barbara Lapornik); 16.30 Jazz glasba; 17.00 Poročila; 17.05 Orkester gledališča Verdi; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Po stopinjah J.V. Valvasorja; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 15. avgusta, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 9.00 Sv. maša; 9.45 Ritmična glasba; 10.00 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Poročila; 11.05 Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontovek«; 11.30 Plošča; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Zbovovska glasba; 13.20 Melodije; 14.00 Poročila; 14.05 Mladi na počitnicah; 14.15 Glasbeni repertoar; 15.30 Napotki; 16.30 Otroci, ali veste, da...; 17.00 150. obletnica Schubertove smrti; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 »Očetova tajnost«, napisal Ivo Trošt, dramaturgiral Tončka Curk; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 16. avgusta ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Folklor; 9.30 Roža mogota (Irena Žerjal); 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Najboljše zdravilo; smeh; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Prijeten popoldan (Majda Košuta); 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 Ferruccio Busoni: Izrebrana nevesta; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Poveljnik morja in duše«, napisal Rosso di San Secondo, prevedla Nada Konjedic; 18.45 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 17. avgusta ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Govorimo o manjšinah (Ivo Jevnikar); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 V. Levstik: »Zapiski Tine Gramontovek«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 »Primorska poje«; 13.30 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Mladi in glasba (Bogdan Kralj); 15.30 Poročila; 15.35 Plošče; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 L. van Beethoven: Simfonia št. 5; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 18. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Črtice Zofke Kvedrove; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Iz naših festivalov; 13.00 Poročila; 13.15 »Primorska poje«; 13.30 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Ne preresno; 15.30 Poročila; 15.35 Izbor novih plošč; 16.30 Na počitnicah; 17.00 Poročila; 17.05 Antonio Vivaldi: Koncert v c duru; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Filmska umetnost; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 19. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Z vseh koncev; 9.30 Naš horoskop; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Opera; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 S pevskih revij; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Kje so tiste stezice (Rosana Purger); 15.30 Poročila; 15.35 Glasba; 16.30 Mojstri jazz; 17.00 Poročila; 17.05 Paul Dukas: Črnašolec; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Internatitisa«, napisal Fortunat Mikuletič, dramaturgiral Balbina Baranovič Eattelino; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

UMRL JE PAVEL VI.

■ nadaljevanje s 1. strani

v odnosih z nekrščanskimi, a vendar verujočimi množicami ter končno v odnosih z nevernim svetom. Šlo je vsekakor za zelo pogumne odločitve glede na tedanjo miselnost katoliških vernikov in na stoletja ustaljeno tradicijo Cerkev same. Pavel VI. je zato takoj imenoval tri tajništva, ki so skrbeli za dialog na obeh treh ravneh.

Z encikliko »Populorum progressio« pa je Pavel VI. spregovoril zelo jasno besedo o socialnih vprašanjih, s čimer je Cerkev in vernike močno angažiral na področju socialnega udejstvovanja. Zlasti ti dve okrožnici sta bili značilni za delovanje katoliške Cerkev za časa papeževanja Pavla VI., s čimer se je dejansko tudi nadaljevala pot, ki jo je bil začrtal Janez XXIII. Prav na osnovi načel, ki jih vsebujeta ti okrožnici, je Pavel VI. razvil za katoliško Cerkev in njene papeže nenavadno živahno dejavnost, pri kateri se je tudi osebno močno angažiral. Tako je prepotoval domala ves svet, saj se mnogi še spominjajo njegovih potovanj na Bližnji vzhod, v Turčijo, Afriko, Azijo in Latinsko Ameriko. Na teh potovanjih je zlasti natančno opredelil stališče katoliške Cerkev do držav v razvoju, to je do držav tako imenovanega tretjega sveta.

Zelo pomemben je bil njegov obisk pri Združenih narodih v New Yorku, kamor ga je bil povabil takratni glavni tajnik U Thant in kjer je pred glavnim zborom svetovne organizacije odločno obsodil vojno kot sredstvo za urejanje mednarodnih problemov in odpravljanje mednarodnih sporov. Pavel VI. se je zlasti zanimal za revne, lačne in zapostavljene narode ter ljudstva in v tej zvezi je zlasti znan njegov poziv na velesile, naj ustavijo oboroževalno tekmo in naj vsaj del finančnih skladov namenijo v pomoč državam in narodom, ki so lačni.

Za časa Pavla VI. je katoliška Cerkev uredila odnose z nekaterimi socialističnimi oziroma komunistični državami v vzhodni Evropi, z nekaterimi teh držav pa je določila nekakšen »modus vivendi«, se pravi obliko nekega sožitja.

V prizadevanjih za ureditev odnosov s temi državami je Pavel VI. sprejel v Vatikanu sovjetskega zunanjega ministra Gromika, sovjetskega predsednika Podgornega, v zadnjem času pa madžarskega komunističnega voditelja Janoša Kadarja in glavnega tajnika poljske komunistične partije Edevarda Giereka. Njegov »zunanji minister« msgr. Casaroli je po papeževih navodilih večkrat potoval v domala vse evrop-

ske vzhodne države, pri čemer mu je mnogokrat stal od strani dunajski nadškof, kardinal Koenig, ki je med drugim odigral glavno vlogo pri reševanju kočljivega vprašanja madžarskega kardinala Mindszentija. Zlasti v zvezi s tem primerom nekateri še danes očitajo Pavlu VI., da je madžarskega kardinala žrtvoval na oltar svoje »Ostpolitik«, to je na oltar sprave ali poskusa sprave s komunističnimi državami v vzhodni Evropi.

Kot zamejski Slovenci pa nikakor ne smemo pozabiti, da se je prav za časa tega papeža dokončno uredilo vprašanje škofij na Primorskem in v Istri. Kmalu po ratifikaciji osimske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo je bila ustanovljena koprška škofija, ki danes obsega vse slovensko ozemlje, katero je po drugi svetovni vojni pripadlo Sloveniji oziroma Jugoslaviji. S tem je bilo tudi uradno konec tržaško-koprške škofije, tako da je Trst dobil svojo samostojno škofijo, goriška nadškofija pa je ohranila ozemlje, ki je po drugi svetovni vojni ostalo pod Italijo.

Takšna je bila vsaj v glavnih obrisih »zunanja politika«, če se smemo tako izraziti, pravkar umrlega papeža Pavla VI. Toda nič manj važno ni bilo njegovo delovanje na strogem cerkvenem in verskem področju. Menimo, da je prav na tem področju Pavel VI. naletel na največje težave, saj je bilo treba uskladiti tradicijo s težnjo po prenovitvi, se pravi stara in tako rekoč stoletja preizkušena stališča z novimi, ki so nevzdržno silila na dan po zadnjem koncilu.

Bilo je vsekakor odgovorno, na splošno nehvaležno delo, saj so pri tem papeža kritizirali tako z desne kot z leve. V teh kočljivih zadevah je bil Pavel VI. izredno previden, saj je po eni strani skrbel, da ne pride do kakega odklona, kar zadeva temeljne resnice katoliške vere in da se vera ne spremeni v kako politično stranko ter Cerkev v njeno sredstvo, po drugi strani pa je papeža vodila skrb, da bi Cerkev hodila vstric z današnjim svetom, bila občutljiva in kazala razumevanje za potrebe sodobnega človeka.

Je Pavel VI. imel pri tem srečno roko? Na to vprašanje danes še sploh ni mogoče natančno odgovoriti, kajti zadnja beseda bo spregovorila zgodovina. Ne glede na to pa je že zdaj izven vsakega dvoma, da je bil Pavel VI. velik in moder papež, takšen, kakršnega je zahteval čas, v katerem je vodil katoliško Cerkev.

Po VII. kongresu AIDLCM v Barceloni

Mednarodno združenje za zaščito ogroženih jezikov in kultur (AIDLCM) je imelo, kakor je naš list napovedal, svoj VII. kongres v glavnem mestu Katalonije. Od 22. do 25. julija je bil barcelonski Palau dels Congressos živo zbirališče predstavnikov prepovedanih jezikov Evrope, Amerike in Bližnjega vzhoda. Gostitelji so bili tokrat Katalonci, kar je bilo za kongresnike nenavadno doživetje, saj so na prejšnjem kongresu, predlanskim v Chatillonu v Aostski dolini, katalonski predstavniki še nastopili kot

ljudje, ki delijo enako usodo z drugimi nepriznanimi skupnostmi. Tokrat pa je Katalonija, ki je medtem dosegla avtonomijo, z dostojanstvom in obenem z upravičenim zadoščenjem v svoji trimilijonski obmorski prestolnici sprejela preizkušene tovariše mednarodne organizacije!

Seveda je katalonska avtonomija za zdaj bolj nominalna, vendar je narod v pričakovanju zakonov, ki naj tudi v praksi uredijo iz- (Dalje na 7. strani)

Premagati našo nemoč

Pri analizi rezultatov zadnjih volitev in pri prebiranju člankov, ki so jih napisali za zadnjo (2. letošnjo) številko revije »2000« o slovenskih manjšinah v Italiji, na Koroškem in na Madžarskem dr. Drago Štoka, Ivo Jevnikar, dr. Pavel Apovnik, dr. Vilko Novak, Franček Mukič in Vili Stegu, pa tudi ob lastnih vsakdanjih izkušnjah se ne moremo ubraniti občutku neke grozne nemoči takoimenovanega zamejskega slovenstva. Ta nemoč se kaže predvsem in najhuje ravno v političnem pogledu. Lahko bi rekli, da se politično-narodnostno samo ena desetina ljudi, ki jih v Italiji in na Koroškem po jeziku in drugih značilnostih prištevamo k Slovincem, tudi sama pokaže Slovence. Vsi drugi v trenutku, ko bi morali tudi politično pokazati, da so Slovenci in da jim je do politične afirmacije slovenstva, kar izginejo in se prilagodijo barvi te ali one italijanske ali avstrijske stranke.

Po volivni moči edine slovenske stranke v Italiji, Slovenske skupnosti (ki tudi v volivnih statistikah edina velja za slovensko), je Slovencev v Italiji komaj 15-20 tisoč, na Koroškem pa jih na tej osnovi našteje nemški tednik »Die Zeit« (kot je razvidno iz Stegujevega članka v »2000«) komaj še 4.000. Vemo, da je Slovencev v Italiji več in enako na Koroškem. Toda, kot rečeno, volivcev, ki volijo slovensko stranko v Italiji ali na Koroškem, je tako malo, da pridemo do teh števil. Dejstvo, da Slovenci na Koroškem ne zmorejo več dovolj glasov, da bi izvolili enega samega svojega predstavnika v koroški deželni zbor (svet), medtem ko smo Slovenci v Italiji komaj izvolili v deželni svet Furlanije - Julijske krajine enega in še to z ostanki glasov, je porazno.

Zato ne bi smeli biti zadovoljni, da se nam je posrečilo vsaj to. Ne bi se smeli iti lahkega, uradnega, na propagandni učinek preračunega optimizma. Morali bi vsaj zdaj, ko so volitve mimo in je spet nastopilo razdobje zatišja, globlje in temeljiteje razmisliti o vzrokih te naše politične in s tem tudi narodnostne nemoči. Gotovo da je krivda v asimilaciji, v tem, da dajejo mnogi naši ljudje tujim, ideološko poudarjenim strankam prednost pred narodno zavestjo in nujnostjo sorazmernega narodnega predstavnika, in še v marsičem. Toda kakaj je tako? Ali ni morda krivda še neke druge? Predvsem v pomanjkanju nacionalne vzgoje in zavesti pri velikanski večini slovenskih ljudi, v njihovi politični pasivnosti, morda tudi v nepriljubljenosti programskih ciljev slovenskih strank? Pa tudi v neki moralni izvoilenosti in v upadajoči biološki moči slovenstva?

O tem bi si morali priti končno na jasno, trezno, z realizmom. Strah pred iskanjem in ugotavljanjem vzrokov naše politične nemoči je že sam po sebi najhujši znak šibkosti.

—o—

Telefonske tarife bodo za sedaj ostale nespremenjene. Tako je izjavil te dni minister Gullotti. O vprašanju morebitnega zvišanja tarif bodo razpravljali prihodnji mesec v okviru poslanske komisije za prevoze.

Zanimanje v tujini za nadaljnji politični razvoj v Italiji

Zahodni tisk prinaša številne članke političnih komentatorjev, ki ugibajo, kako bo potekal nadaljnji politični razvoj v Italiji. V največji meri jih zanimata seveda bodoči razvoj odnosov med Krščansko demokracijo in komunistično stranko ter notranji razvoj v komunistični stranki sami. Glede tega zadnjega so mnenja precej različna. Nekateri komentatorji menijo, da je italijanska komunistična stranka že tako daleč šla po lastni poti in se že tako odmaknila od svojih nekdanjih stalinističnih in sovjetskih vzornikov in modelov ter postala že tako kritična do ideoloških postavk sovjetskega komunizma, da je dopuščeno verjeti v njeno vedno večjo avtonomnost in demokratizacijo, s tem pa tudi v možnost iskrenega vključevanja v demokratično politično življenje.

Drugi komentatorji — ne le v drugih, ampak tudi v istih listih — pa dvomijo o takem »spreobrnjenju« KPI. Po njihovem mnenju je sicer čisto verjetno, čeprav še ne dokazano, da Berlinguer in razni drugi v vodstvu italijanske

partije sicer iskreno mislijo s svojimi simpatijami do evrokomunizma in s svojo kritičnostjo do sovjetskih metod nasproti disidentom in še glede časa, vendar pa se še niso v zadostni in očitni meri odrekli ideologiji, ki izhaja iz Moskve, predvsem pa ni zajamčeno, da so res najmočnejša skupina v vodstvu KPI in da imajo večino stranke za seboj. V primeru, da bi partija trdno držala v rokah krmilo oblasti, bi verjetno zmagale v njej skušnjave po absolutni, totalni oblasti in Berlinguer z idejnimi kolegi bi se jim moral ukloniti, ali pa bi ga nesentimentalno odrinili. Kaj bi se v resnici zgodilo v takem primeru, ne more za zdaj še nihče z gotovostjo reči, zato je po mnenju mnogih komentatorjev tvegano graditi bodočnost demokracije v Italiji na lojalnosti KPI kot zaveznice demokratičnih strank v taboru vladne večine.

Vsekakor je to vprašanje, ki se zdaj takorekoč dnevno pojavlja na straneh dnevnikov in tednikov na Zahodu. Seveda pa zanima to vprašanje tudi Vzhod.

Pisma uredništvu:

O »SLOVENSКИH« STRANKAH

V nekem slovenskem tedniku so 23. junija v povzivu volivcem, kako naj glasujejo, bile med drugim napisane tele besede: »V tržaškem občinskem svetu so bile zastopane tri slovenske stranke, komunistična, socialistična in Slovenska skupnost...«. Ne vemo, če se je hotel avtor članka norčevati ali če je šlo za lapsus. Res je, da veliko slovenskih volivcev zaupa svoj glas zgoraj omenjenima vsedržavnima strankama, toda s tem še zdaleč ni rečeno, da sta ti stranki slovenski, saj sama kratica PCI in PSI to izključujeta. Zato je trditev o »slovenskosti« PCI in PSI naravnost nesmisel. Tudi ravnanje in delovanje teh strank v naših krajih v povojnem obdobju nikakor ne opravičujeta njune »slovenskosti«.

Junija je minilo 30 let od znanega spora med Stalinom in Titom. Kaj je ta dogodek pomenil za našo narodno skupnost na Tržaškem in Goriškem, ni treba posebej na široko omenjati. Zadostuje, da si ogledamo seznam obiskovalcev slovenskih šol pred in po letu 1948 in da ugotovimo, da je nekaj teh naših šol, na primer v Trzinu in Ronkah, »izginilo« s tistimi posledicami, ki jih poznamo. Morda je PCI kasneje pokazala več razumevanja za specifične slovenske probleme kot druge italijanske stranke, a če pogledamo na rezultate in sklepe, ki so bili sprejeti Slovincem v prid, se nehote vsiljuje misel, da so to ravnanje narekovali taktični razlogi in strankarske koristi. Morebitni ugovor se bo glasil: »KPI je pripravila zelo izpopolnjen zakon o globalni zaščiti Slovencev«. To drži, vendar se je to zgodilo 30 let po odobritvi italijanske ustave, ki v nekem svojem znamenitem členu zagotavlja zaščito narodnim manjšinam na ozemlju italijanske države.

Tudi o PSI bi lahko marsikaj napisali. Če gledamo na njeno vsedržavno delovanje in na volilne uspehe takoj po drugi svetovni vojni, lahko opazimo, kako je ta stranka v vsedržavnem merilu zgrešila svoj cilj, da bi postala največja politična formacija leve in tako ustvarila alternativo vladavini DC. Toda socialisti so se šli frontaštvu in tako podlegli bolj organiziranemu partnerju. Kasneje,

ko so bili na vladi v okviru leve sredine, pa so dosledno izvajali dvojno politiko, v centralnih organih z DC, v periferičnih pa s PCI. Šele zadnje čase, z novim vodstvom se ta stranka skuša rešiti objema tako PCI kot DC ter res izbrati avtonomno pot. V naši deželi pa se zdi, da gre še vse po starem, in rezultati zadnjih volitev so jasen odraz te zakaselnosti.

Do Slovencev se je socialistična stranka vedla precej kotradiktorno. Po letu 1956 srečamo v njenih vrstah na Tržaškem in Goriškem tudi Slovence, a tudi imena kot so A. Gruber Benco, G. Giuricin itd. Za Slovence je ta stranka naredila bolj malo. Je že res, da je afera Hreščak leta 1964 in 1965 burila duhove v Trstu, a noben Slovenec, ki je kandidiral na listi te stranke, ni bil izvoljen v deželni svet. Poleg tega naj navedemo znane obljube po globalni zaščiti, ki jih je svečano izrekel nekdanji strankin tajnik De Martino v volilni kampanji leta 1976. De Martino pa je na svoje obljube pozabil, takoj ko je zadihal rimski zrak.

Druga taka »rožica« je bilo vedenje bivšega socialističnega tržaškega podžupana G. Giuricina, ki se je svoj čas strašno zgražal nad uporabo slovensčine v javnih aktih (Brezigar - Dolhar), in še bi lahko naštevali.

Zgoraj navedene misli in ugotovitve zgovorno kažejo, da nikakor ne moremo govoriti o PSI kot o »slovenski« stranki. Dokler bomo glasovali za takšne italijanske stranke, bomo po volitvah vedno lahko zaskrbljeno ugotavljali, »da bi moralo biti slovensko predstavnštvo sorazmerno s številom prebivalstva vsaj podvojen«.

Aleš B.

Kolikor nam je znano, ste Vi, g. Aleš B. mlajši izobraženec. Ker živimo v svobodni in pluralistični družbi, imate možnost, da svoje koncepte uveljavljate s političnim delom, zlasti s pisano in govorjeno besedo. Vsekakor Vam čestitamo za poznavanje zgodovinskega dogajanja in logično sklepanje. Oglasite se še kaj!

(Ured.)

POLETNA TORBA

turizem, slovenski skavti, poletno središče

Ob začetku konice poletnega turističnega preseljevanja, ki traja od konca julija do druge polovice avgusta, se je vreme vsaj nekoliko ustalilo in pokazalo svoje poletno lice, pa čeprav so se prav te dni zopet pojavila neurja. Konec prejšnjega tedna, ki je predstavljal tudi prehod mesečne izmene turistov, domačih in tujih, so zabeležili na vseh cestah naše dežele zelo gost promet, kar je bilo razvidno še zlasti na glavnih cestnih oseh, ki povezujejo mestna središča in mejne prehode z Avstrijo in s kopalniškimi središči, še zlasti z Lignanom in Gradežem. Živahen promet je bil tudi na gorskem področju. V glavnem ni prišlo do zastojev, ker so se kolone tudi na 40 kilometrskem odseku tabeljske ceste od Karnije do Vidma, čeprav z znižano hitrostjo, le pomikale. Zlasti v soboto pa je bilo veliko prometa na avtocesti v smeri proti Trstu. Zbrala se je dolga pločevinasta kača prehodnega mednarodnega turizma, namenjena v Jugoslavijo. Že v dopoldanskih urah so bile na mednarodnih prehodih v tržaški pokrajini večkilometrski kolone. Po prvem navalu se je promet v naslednjih dneh ublažil. Nov, povratni val, je pričakovati ob in po Velikem Šmarnu. Domačinom svetujemo, da se ob konicah poslužujejo stranskih, manj prometnih vej. Sicer pa prav za Veliki Šmaren v zadnjih letih ni bilo velikega navala, morda prav zaradi previdnega zadržanja in strahu pred zastoji.

Gospodarski položaj je znatno spremenil počitniške navade domačih turistov, ki si lahko privoščijo letovanja. Omejili so dodatne, izredne, izdatke, da so lahko ohranili število počitniških dni v letoviščih. Mnogi so se odpovedali hotelom in si vzeli v najem počitniška stanovanja, nadaljuje se krepitev izbire kampinga, še zlasti za družinske počitnice. Letos pa so opazili znaten uspeh kmečkega turizma še zlasti na Južnem Tirolskem in v Avstriji kot tudi v Sloveniji. V naši deželi je nova oblika turizma, kljub znatnim možnostim, še nerazvita in premalo reklamizirana.

Spremenjene razmere se kažejo udi v povečanem številu otrok, ki obiskujejo kolonije. Velik uspeh so zabeležili tudi v zelo koristnih dnevniških poletnih središčih za slovenske osnovnošolske otroke. Tržaška občinska uprava je lani na pobudo staršev svetoivanske osnovne

šole »Oton Župančič« in krajevne konzulte priredila središče v Slovenskem dijaškem domu »Srečko Kosovel«. Medtem ko so lani le s težavo zbrali za eno izmeno dovolj otrok, se je letos pokazalo, da je bil pozitiven odziv pristojnega odbornika na prošnjo konzulte za uresničitev dveh izmen, nadvse koristen. Julijske izmene se je udeležilo vsak dan poprečno okrog sedemdeset otrok, polnošvilna udeležba pa se kaže tudi v drugi izmeni, ki se je pričela te dni. Pobuda je še zlasti koristna, ker daje možnost udeležbe slovenskim osnovnošolskim otrokom s celotnega občinskega področja. Poskrbljeno je namreč tudi za posebno avtobusno službo. Starši so izrazili priznanje občinski upravi, operaterjem in osebjem Dijaškega doma. Poleg zdravega in usmerjenega razvedrila, daje središče otrokom možnost medsebojnega spoznavanja in sproščene ustvarjalnosti.

Velik uspeh so zabeležili tudi letošnji skavtski tabori. Za taborjenje so izbrali področje ob sotočju Save Dolinke in Save Bohinjke pri Lescah. Taborjenje se bo zaključilo za volčiče in veverice, skupno jih je osemdeset, 11. avgusta, za preostalo skupino skavtov in skavtinj, ki šteje 65 članov, pa dan pozneje. Pred dnevi je zaključila taborjenje prva skupina 55 skavtov. Našim skavtom se je pridružila s svojim taborom še skupina kakih trideset skavtov in skavtinj s Koroškega. Skupno je torej v Lescah pri Bledu taborilo nad 230 skavtov in skavtinj. Zavzetost in skrb za slovenske skavte je pokazal tržaški škof Bellomi, ki jih je pretekli petek obiskal v spremstvu z vikarjem za slovenske vernike dr. Škerlom in asistentom g. Gerdomom.

—o—

Tudi na tržaško prebivavstvo je napravila novica o papeževi smrti močan vtis. Čeprav se je vedelo za njegovo bolehnost, ni nihče pričakoval tako nenadne smrti. Mnogi so bili žalostni in so pomolili za njegov dušni mir. Zastave na državnih in deželnih hišah in na drugih javnih poslopih so izobešene v znak žalovanja na pol droga in cerkveni zvonovi so žalostno zvonili. Vendar pa je tudi že slišati pogovore o tem, kdo bi utegnil biti izvoljen za Pavlovega naslednika.

Nadaljujejo se posvetovanja

Počitniško vzdušje ni zaustavilo živahnega posvetovanja v notranjosti strank in med strankami na krajevni in deželni ravni po položaju, ki je nastal po zadnjih volitvah. Medtem ko je na deželi prišlo do izvolitve predsednika deželnega sveta in predsednikov svetovalskih komisij, je še vedno odprto vprašanje sestave deželnega odbora. Še vedno ni prišlo do razčiščenja osrednjega vprašanja. Gre za stališče do oblikovanja večine, ki je izrednega pomena ob važnih vprašanjih reševanja problemov, ki so nastali po potresu, obnove potresnega področja, uresničitve osimskih dogovorov in učinkovitega soočanja in reševanja splošnih gospodarskih problemov. Stranka relativne večine, krščanska demokracija, se zavzema za programski dogovor z vsemi silami ustavnega loka, iz-

ključujejo pa zahtevo komunistov po neposredni udeležbi v deželnem odboru.

V preteklem tednu so se nadaljevali posveti za sestavo tržaškega občinskega odbora, ki doslej še niso privedli do konkretnih rezultatov. Izvoljeni manjšinski župan Cecovini in zastopstvo liste za Trst je imelo vrsto srečanj z delegacijo Krščanske demokracije. Komunisti se posvetovanj z Listo za Trst niso udeležili, ker Cecovini ob izvolitvi ni odklonil misovskih glasov. Kot znano, je Cecovini izvolitev sprejel s pridržkom, da bi preveril možnost sestave odbora. Zdi se, da bo izvoljeni župan sklical sejo občinskega sveta 22. avgusta.

—o—

Verjetno zaradi vročine v teh »pasjih dneh« je videti v Trstu te dni manj jugoslovanskih kupcev.

Da smo pravočasno...

(nadaljevanje s 1. strani)

nekakšne revizije komaj priznane avtonomije za bocensko pokrajino in s tem za Južne Tirolce imeti za posledico, da se znova odprejo komaj zaceljene rane, z neizogibnimi mednarodnimi zapletmi.

Ne vemo, kako bodo Andreotti in njegovi sodelavci reagirali na zahteve republikancev in tudi ostalih dveh strank, vendar ne bi želeli, da bi morebitne težave z Južno Tirolsko vplivale tudi na dogajanje v naši deželi, konkretno na urejanje odprtih vprašanj slovenske narodne manjšine. Ne bi namreč radi videli, da bi pristojne oblasti in italijanske politične sile modrovale približno takole: »Če smo se že opekli z južnotirolskim „paketom“, moramo paziti, da ne ponovimo iste napake s „paketom“ za slovensko manjšino«. Vsekakor opozarjamo našo javnost na najnovejšo dogajanje okrog Južne Tirolske, saj menimo, da je prav, če je tudi o tem pravočasno obveščena.

Pisma uredništvu:

Za snago v mestu

Novi tržaški župan Cecovini bi lahko takoj dokazal svojo sposobnost in odločnost v boju za zaščito okolja — ne na Krasu zunaj mesta, ampak v mestu samem — če bi sprožil odločno delovno akcijo za onesnaženje mesta. Trst je danes zares hudo nesnažno mesto. Po ulicah ležijo kupi smeti, kot ima npr. vsakdo priložnost opaziti zvečer med in pod avti, parkiranimi v ulici Ghega. Kako simpatičen vtis napravi to na tuje turiste, ki pridejo z železniške postaje!

Ravno zdaj, v najhujši vročini, je — kot se zdi — odpovedala smetarska služba. Kdor je šel v nedeljo na sprehod po Opčinah, si je moral tiščati nos tudi med najlepšimi vilami. Pred njimi so stale zvrhane polne kible že gnijočih odpadkov, smeti, gnilega sadja itd. Ponekod so bile smeti nakopičene kar na tleh, ker so bile kible prepolne. Očitno so bili smetarji prejšnje dni preobloženi z delom ali premaloštevilni, ker so odšli mnogi kolegi na počitnice. Vendar je, kot znano, ravno v najhujši vročini najbolj važno skrbeti za snago in higieno po mestih.

Ne mislimo ironizirati. Prosimo pa župana, da se ne bi začel prehitro vdajati pritiskom tistih, ki jim ni do dela in do tega, da bi Trst postal čedno in moderno mesto, in bi rajši videli v njem podružnico kakega zanemarjenega dela Neaplja. Upamo tudi, da ne bo posnemal pasivnosti svojih prednikov glede upravnih zadev in da bo dokazal, da so bila zlasti gesla njegove stranke o zaščiti Trsta in njegovega okolja resno mišljena.

Openc

Naš »Openc« očitno ne ve, da dr. Cecovini še ni pravi župan, ker še ni bil izvoljen občinski odbor in ker še ni položil prisega o zvestobi ustavi. Kot vse kaže, je tudi malo verjetnosti, da bi g. Cecovini postal pravi župan. Vsekakor drži, da je Trst v zadnjem času zelo umazano mesto. Občinska uprava pa bi lahko poskrbela, da se ta umazanija odstrani, ne da bi bilo treba čakati na novega župana. (Ured.)

—o—

NAŠA VOŠČILA

Že nekaj tednov se zdravi v bolnišnici g. Sergij Pegan, stavec, ki je precej let stavel Novi list. Želimo mu skorajšnje okrevanje in da bi kmalu lahko spet nadaljeval s svojim delom in bil pripravljen na vedre diskusije z uredniki.

Javna dela v goriški občini

Zelo pogostoma radi kritiziramo in tudi ostro obsojamo delovanje goriške občinske uprave in to vsi brez izjeme; nekateri časopisi včasih celo pretiravajo. Zlasti mi Slovenci smo zelo občutljivi, ker se velikokrat prav v goriški občini zelo grobo rani naše narodno občestvo in takrat so naši protesti gotovo upravičeni. Zaradi tega pa ni rečeno, da ne smemo obvestiti tudi naše javnosti o dobrih in pozitivnih sklepih ter o odločitvah, ki so koristne za vse občane. Te slednje tudi najbolj vidno opažamo realizirane v javnih delih. Tu pa so tudi kritike najbolj prikladne, zlasti bomo ostri, ko bomo v kratkem lahko ocenili varianto k regulacijskemu načrtu, zato ne bomo tu govorili o industrijski coni in tovrnem postajališču: o tem kdaj prihodnjic.

V razmeroma kratkem časovnem razdobju so bila na Goriškem izvedena ali so že v gradnji, nekatera važna javna dela. Nas Slovence pobližja zanima predvsem dograditev osnovne šole v ul. Campi, kamor se bo preselila šola iz ul. Croce (verjetno že to jesen) in dograditev občinske telovadnice v Štandrežu ter odobritev načrta za popravila bivšega šolskega poslopja prav tako v Štandrežu. Moramo tudi zabeležiti, da so v letošnjem letu raztegnili metanovodsko omrežje v Podgoro in

Štandrež, čeprav pri tem (zlasti v Podgori) ne moremo biti popolnoma zadovoljni, ker so ob kopanju napravili škodo na odvodnih ceveh in je danes, v Podgori, stanje kritično; vsekakor je že izdelan načrt tudi za to področje. Važna je tudi gradnja vodovodnega zbiralnika na Kalvariji, saj je znano, da sedaj dobivamo vodo iz Nove Gorice in je v goriški okolici še vedno nezadostna. Pomembna je tudi gradnja mostu čez Sočo na glavni cesti, ki iz Gorice pelje proti Ločniku in dalje proti Vidmu. To je zelo važna povezava, ki pa je v zadnjem času, še

zlasti po potresu 1976, njena vloga močno zmanjšana, saj je most zaprt za avtobuse in tovornjake.

Najpomembnejša pa je prav gotovo gradnja prečiščevalne naprave med Gorico in Sovodnjami, ker bo korenito pripomogla ohranjati čisto okolje in vire pitne vode. Trdijo, da bo prišlo že letos do otvoritve tega objekta. Ves proces bo avtomatiziran, na postaji bosta zaposleni samo dve osebi. Zmogljivost prečiščevalne naprave je dovolj velika, da bo zadostovala potrebam mestnih in industrijskih odpadkov na levem bregu Soče; na desnem je v načrtu gradnja manjše naprave na Mocchetti, pri Ločniku. Celotna naprava bo po predvidenih veljala več kot poldrugo milijardo lir.

Razstava del Franca Kavčiča

Kulturni stiki med Gorico in Slovenijo pridejo največkrat do izraza od prirejanju slikarskih razstav; to se je že zgodilo v preteklosti, n.pr. za Tomičevo razstavo in za razstavo benečanskega slikarstva v 17. stoletju. Mi, Slovenci, še posebej pozdravljamo tovrstne pobude, čeprav bi želeli, da bi se sodelovanje med našim mestom in raznimi mesti v Sloveniji še razširilo in okrepi. Prav gotovo bo razstava del Franca Kavčiča predstavljala nov korak k medsebojnemu zblizanju in važen kulturni dogodek. Razstava je bila letos v Ljubljani in je doživela velik uspeh. Zdi se nam prav in tudi nujno, da Gorica, slikarjev rojstni kraj, primerno počasti z razstavo njegovih del, 150. obletnico smrti.

Franc Kavčič se je rodil v Gorici leta 1755, njegov rod izvira iz Volč pri Tolminu. Dvajsetletnega je grof Cobenzl poslal študirat na Dunaj in od takrat ni Kavčič več živel v Gorici; njegovo življenje je bilo zelo razgibano, slikar se je najprej oblikoval v Rimu, potem pa je še obiskoval Bologno, Mantovo, Benetke, dokler ni končno okrog leta 1800 prišel na Dunaj in tam bil deležen visokih priznanj; postal je tudi direktor slikarske in kiparske šole na Dunaju. V Rimu se je šolal v okviru francoskih, italijanskih in drugih neoklasicistov in je tudi sam ustvarjal po pravilih in v skladu z načeli Winckelmannove teorije.

Predolgo bi bilo naštevati njegovo življenje in njegova dela; o tem zelo podrobno in natančno govori katalog, ki ga je za Kavčičevo razstavo v Ljubljani pripravila dr. Ksenija Rozman, ki je po dolgih letih raziskav in študija ustvarila monumentalno delo, prav gotovo do danes najpopolnejše. Velika odlika tega kataloga je tudi v tem, da razčlenjuje in razrešuje Kavčičeva dela, ki so bila do sedaj še

neraziskana ali pa netočno definirana; skratka, gre za delo, ki je za poznavanje Kavčiča izredno važno. Upajmo, da bosta razstava in tudi katalog prikazala goriškega rojaka v celoti in opozorila strokovnjake na možnosti odkritij doslej še nepoznatih Kavčičevih slik. Avtorica v uvodu pravi, »da je že vrsto let tlela želja, da bi jih (umetnine) vendarle nadrobneje preučili in da bi počastili 150-letnico slikarjeve smrti. Razstavo in raziskave je narekovala tudi zavest, da je bil Kavčič slovenskega rodu, čeprav je bil po življenju in umetniškem delu tudi človek, ki si ga delimo s sosednima narodoma — z Italijani in Avstrijci«.

Razstavo bo priredila goriška občinska uprava v prostorih deželnega Avditorija, po vsej verjetnosti v pozni jeseni, ko bo poteklo 150 let (17.11.1828) od Kavčičeve smrti. Velike zasluge pri organiziranju razstave ima tudi ravnateljica Narodne galerije, prof. Anica Cevc in dr. Ksenija Rozman, bodisi za izposojena dela kot za sestavo kataloga, številna Kavčičeva dela hranijo dunajske umetnostne zbirke, nekaj umetnin imata tudi goriški grof dr. Coronini in Pokrajinski muzej, dve večji sliki sta tudi v Muzeju v Esztergomu na Madžarskem in pred kratkim odkrita oltarna slika v Imoli. Na razstavi bi moralo biti približno 90 Kavčičevih del; upajmo, da jih bomo lahko občudovali v goriškem Avditoriju.

—o—

JE LE ZATIŠJE?

V Beirutu vlada zatišje, čeprav so še vedno na delu prosti strelci. Žrtev slednjih je postala libanonska časnikarka, ki sta jo zadela dva strela, ko se je ustavila na nekem sirskega bloku. Libanonski listi pa pišejo, da je položaj še vedno napet, in dvomijo, da bi v kratkem mogel zavladati mir. 20. oktobra bo arabskemu mirovnemu zboru v Libanonu potekel mandat. V tej zvezi nekateri pravijo, da utegnejo libanonske oblasti predlagati, naj se sirske oddelke v okviru tega mirovnega zbora umaknejo in naj jih nadomestijo vojaki drugih arabskih držav.

POGAJANJA V ŽENEVI

Na poletnem zasedanju konference v Ženevi, na kateri razpravljajo o vprašanju prekinitve jedrskih poskusov, so delegacije Združenih držav, Velike Britanije in Sovjetske zveze dosegle bistven napredek. Na zasedanju namreč razpravljajo o osnutku pogodbe, ki bi vsebovala prepoved vseh jedrskih poskusov. Pogajanja trajajo že leto dni. O bistvenem napredku razgovorov je govoril voditelj britanske delegacije Derick Ashe.

Umrl je profesor Boris Mašera

V 71. letu starosti je 31. julija umrl v bolnišnici sv. Justa prof. Boris Mašera. Doma je bil iz Kanala ob Soči. Leta 1929 je postal doktor pravnih ved, vendar se ni posvetil temu poklicu.

Bil je eden tistih, ki so po drugi vojni pomagali ustvarjati in oblikovati slovensko šolo na Goriškem. Dr. Mašera je precej let poučeval na slovenskih šolah in skrbel tudi za skripte in učbenike, ki so na naših šolah še vedno pomanjkljivi. Prav gotovo je njegovo najpomembnejše delo prevod Evropske civilizacije, t. j. Morghenov učbenik za zgodovino, ki ga je prof. Mašera še dopolnil z dodatkom jugoslovanske in slovenske zgodovine. Delo je končal pred leti in vse tri knjige so bile uvedene v slovenskih višjih šolah.

Prof. Mašera počiva na goriškem pokopališču in se pridružuje vrsti uglednih naših mož, ki so nas zapustili v zadnjem letu. Ženi, hčeri in sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Manj huda kriza na Goriškem

V goriških tovarnah in podjetjih je zaposlitvena kriza izbruhnila lansko leto takoj po avgustu, ko so morali v dopolnilno blagajno številni delavci tržiške ladjedelnice, podgorske predilnice in še nekaterih drugih tovarn. V zadnjem času se razmere nekoliko izboljšujejo.

V Podgori se delavci vračajo na delo, čeprav niso še vsi zasedli svojega mesta in ga verjetno tudi ne bodo, ker je doseženi dogovor nepopoln in predstavlja polovično rešitev. Vsekakor je stanje precej boljše v primerjavi z zadnjimi meseci. Podobno je tudi v tržiški ladjedelnici, kjer so dobili naročilo za gradnjo še-

stih ladij in računajo, da bodo postopoma v celoti odpravili dopolnilno blagajno.

Tudi v drugih manjših tovarnah se stvari premikajo; nekatere tovarne bodo začele ponovno obratovati, druge so v gradnji. S tem še ni rečeno, da je zaposlitvena kriza popolnoma odpravljena na Goriškem, vendar pa lahko vidimo, da je stanje danes precej boljše, kot je bilo še pred kratkim. Tudi trgovina v zadnjem času beleži zadovoljiv napredek, še posebej po mesecu juniju, ko je tržaški politični položaj precej razgiban in nejasen in opažamo vedno več kupecev iz Slovenije

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

0 novi številki revije »Most«

Po dolgem presledku — po tako dolgem, da smo že skoro pozabili, ali izide »Most« enkrat ali dvakrat na leto — imamo končno spet enkrat v rokah novo, prvo letošnjo številko te revije. Odkrito rečeno, smo se je razveselili kakor prijatelja, ki ga nenadno spet srečamo, ko smo se že nekoliko zaskrbljeni spraševali, kam je izginil in kaj je z njim. V reviji »Most« vidimo namreč, enako kot v »Zalivu«, ne samo nek čisto določen pojav in izraz iste veje slovenske kulture, ki bi jo lahko imenovali tržaško, ampak tudi izraz in potrdilo pluralističnega značaja te in vse slovenske kulture.

Če bi zmanjkalo »Mosta« ali če bi bili njegovi dolgi presledki v izhajanju znak hiranja, bi bil to slab znak tudi za življenjsko moč in pluralizem slovenske kulture, ne samo tržaške, ampak celotne. Seveda pa predvsem ravno tržaške. Vendar pa nova, prva letošnja številka potrjuje, da ostaja »Most« vitalen, čeprav morda nekoliko preveč intelektualističen v smislu, da se zateka v takoimeno višje kulturne sfere, v ozonske višave čiste kulture in ostaja tako daleč nad nemirno in umazano površino vsakdanjega življenja, kjer se kopičijo zapleteni problemi naše narodne in individualne eksistence in se borijo med seboj različne in pogosto ostro si nasprotujoče politične, gospodarske, socialne in nazorske sile in skupine. Tako npr. se ta številka »Mosta« slučajno ali hote ne dotakne nobene od aktualnosti, ki burijo ali so v zadnjem času burile površino slovenskega življenja na Tržaškem, niti Osima in vprašanja industrijske prostecone na Krasu, niti zadnjih upravnih volitev in novega političnega položaja v Trstu, razen s pismom, ki ga je poslala reviji Aurelia Gruber Benco, in nekoliko nejasnega polemičnega odgovora Jolke Milič. S tem pa ni rečeno, da nova številka »Mosta« zaradi tega ni aktualna. Aktualnost vidi tokrat pač v drugih sferah in konfliktih, predvsem literarnih in duhovnih, o čemer priča cela vrsta prispevkov, od uvodnika »Za sintezo komponent tržaške in primorske kulture«, ki ga je podpisal nekdo z nekoliko čudnim psevdonomom »Illiricus«, do obširne študije Leva Detela o Rebulovem romanu »V Sibilinem vetru«, študije Tarasa Kermaunerja o Rebu-

lovem romanu »Divji golob« in do študije o Tomizzovem romanu »Boljše življenje« (La miglior vita), ki jo je podpisal nekdo z začetnicama G. Br. Vsekakor se ta številka ukvarja največ z Rebulo.

Toda pojdemo po vrsti. Uvodnik »Za sintezo komponent tržaške in primorske kulture« (Misli na rob Černigojevi razstavi) je sicer kratek, vendar zanimiv in tak, da bi pravzaprav vsak stavek v njem zahteval daljši komentar ali polemičen oziroma dopolnjevalni in pojasnjevalni odmev. Lep, toda nekoliko abstrakten je celotni koncept Illirica o sintezi obeh kultur na Tržaškem, posebno pa konec članka: »Prepričan sem, da bomo le s celovitim in uravnovešenim poznavanjem preteklosti vsi skupaj obnovili zvesto in nepotvorjeno podobo sedanosti in da bomo tako lahko gradili prihodnost brez preveč napak. Na ta način se bomo dalje spoznali in razumeli, brez kakršnihkoli kompleksov in predsodkov, tako bomo bolj svobodni sami zase in za druge.« Ali nista obe kulturi v Trstu

samo del širših narodnih kultur in je največ odvisno ravno od tega, v kakšnem odnosu sta si ti širši kulturi, in naroda, ki sta njuna nosivca?

Ni vse odvisno od tistih, ki naj bi se lotili take sinteze na Tržaškem — največ je odvisno od zunanjih dejavnikov, ki pogojujejo oblikovanje take sinteze v Trstu, in ti zunanji dejavniki ji niso ravno prijazni, kot tudi ni tako sigurno, kot meni Illiricus, da smo se že »rešili zlonosne in nesmiselne dremavice, ki se je preveč razbohotala v naših glavah in ki nam ni dovolila jasnega pogleda na stvarnost«. Menimo, da prihajajo pobude za sintezo, za »bolj popolno in resnično podobo tržaške in primorske kulture, ki je naše skupno bogastvo in pravica«, še vse preveč z ene same strani, t. j. slovenske, in da je kak Fulvio Tomizza na drugi strani še vedno prereditelj izjema. To enostranskost pobud dokazuje že »Most« sam s svojo dosledno — in drago — dvojezičnostjo, medtem ko na drugi strani še ne vidimo nič podobnega, niti približno take pripravljenosti. Poleg tega je treba upoštevati slovensko politično šibkost na Tržaškem — šibkega partnerja pa nihče ne upošteva, niti v kulturi, pa naj jo še tako dviga nad politiko. Te pripombe so seveda že vsaj rahel poskus polemičnega in dopolnjevalnega odmeva, kot smo ga omenili in ki ga uvodnik kar izziva.

(dalje prihodnjič)

6.-7. številka »Mladike«

Ta, 6.-7. številka »Mladike« je v bistvu že uvod v letošnjo »Drago«. Na drugi strani ovitka prinaša program letošnjih študijskih dni, priložena pa ji je tudi posebna programska publikacija na štirih straneh.

Uvodnik »Za zvestobo gre« se nanaša na nedavne upravne volitve in poudarja pomen samostojne slovenske politične stranke za Slovence v Italiji. »Za nas je narodnost pred vsako ideologijo«, je rečeno v članku, ki svari pred asimilacijo.

Avtor, ki se je skrtil pod psevdonomom Primož Vran, objavlja satirično črtico »Obisk«. Nadaljuje se dnevnik pokojnega Lada Piščanca pod naslovom »V zelenih daljavah božje bodočnosti«. Od nadaljevanja do nadaljevanja preseneča ne samo duhovna globina, ampak tudi stilistično-jezikovna lepota teh zapiskov, ki pač niso bili napisani z mislijo, da bi kdaj izšli v tisku. Kaj je bilo v tedajni slovenski mladini, da je dala iz sebe toliko mo-

ralnih in po nacionalni zavesti tako močnih ljudi in tudi toliko velikih literarnih talentov, čeprav je bila mnogim namenjena skorajšnja smrt in niso imeli časa, da bi bili dozoreli in se razvili do polne moči in sposobnosti?

Pesmi objavljata Vladimir Kos in Albert Miklavc. Martin Jevnikar piše v nadaljevanju svojega ciklusa o slovenskih povojnih revijah v Italiji o revijah in zbornikih »Jadranc«, »Tabor« in »Sidro«. Vsem trem je bilo usojeno kratko življenje, vendar so zapustile trajno sled v slovenskem kulturnem življenju v Trstu, posebno še literarnem, morda bolj kot je razvidno iz tega Jevnikarjevega članka, ki pa pomeni zelo dobrodošlo osvežitev spomina na kulturne pobude v tistih časih v prvem desetletju po vojni, ki se zdijo zdaj že daleč. Marsikateri sodelavec tistih revij in zbornikov je namreč ostal zvest svojim idejam in načrtom in rezultatov ni podcenjevali, kot dokazuje delo Borisa Pahorja, Alojza Rebulca, Vinka Beličiča, Pavleta Merkušja, Jožeta Peterlina, Metoda Turnška

Kar zadeva neliterarni del številke, piše Bruna Pertot oziroma prijetno kramlja o jagodah, Vojko Arko nadaljuje »Povest slovenskih planincev v Argentini«, A. M. pa predstavlja lokostrelski šport, ki je našel ljubitelje tudi med našo mladino. Ivo Jevnikar pa nadaljuje s svojimi zanimivimi zapiski »Drobeli iz manjšinskega sveta«.

Naj omenimo še nadaljevanje rubrike Martina Jevnikarja »Zamejska in zdomska literatura«, kjer piše tokrat o knjigi Marije Mislej »Blesk«, Lev Detela pa poroča v rubriki »Ocene« o novi knjigi prevedenih Kocbekovih pesmi v nemščini (prevedel jih je znani Viljem Heiliger, ki živi zdaj v Ameriki) in o knjigi o slovenski manjšini, ki je izšla pred kratkim na Dunaju. Zanimiva in aktualna je tokrat rubrika »Pisma«, v kateri najdemo dopise Karla Bajca, Jožeta Prešerna, Rada Lenčka, »Katoličana« in nekega T. Z., ki upravičeno negoduje ob tako priljubljeni rabi grdega in nesmiselnega izraza »zamejci« namesto »Slovinci v Italiji«. Tudi »Čuk na Obelisku« ne manjka, toda menimo, da bi zvenelo »Gruberca« veliko bolj slovensko in jedrnato kot izumetničena »Gruberica«, kot je kelnarca čisto kaj drugega kot »kelnerica«.

Avgustovska številka »Ognjišča«

»V pismu meseca« avgustovske številke »Ognjišča« načena neko dekle, ki se je podpisalo »Lojzka«, težaven problem nauka, da Bog že vnaprej ve, kaj se bo zgodilo. Potemtakem da človek sploh ni svoboden v svojem odločanju, kajti naša usoda je že vnaprej določena. Oče urednik ji odgovarja, da temu ni tako, ampak da nam Bog pušča našo prosto voljo, ve pa seveda vnaprej — ker je Bog in ni podvržen prostoru in času — kako jo bomo uporabili. To ne pomeni nasilja nad človekom in njegovo prosto voljo.

Za večino bravcev pa je najzanimivejši prispevek v tej številki »Ognjišča« gotovo pogovor s staro slovensko redovnico, Marijo Metodo Fabčić, ki je preživela skoro pol stoletja na slovitih Solomonskih otokih ljudožrcev, v Južnem morju, znanih iz tolikih pustolovskih romanov. O njih je pisal tudi Jack London. V intervjuju z urednikom Boletom pripoveduje o tamkajšnjih ljudeh in razmerah

Glede na to, da prinaša »Ognjišče« toliko pisem mladih, zlasti deklet, ki se pritožujejo zaradi ljube-

zenskih razočaranj, ki jih doživljajo in ki so gotovo posledica duševne nezrelosti in nepoznanja problemov, ki se nanašajo na spolno in sploh ljubezensko življenje, najdemo v tej številki več člankov, ki obravnavajo to tematiko pod naslovom »Fant, dekle in ljubezen«. Tudi ta številka prinaša nekaj leposlovja, kar dobrih črtic in reportaž. Pravzaprav je čudno, da se izmed tolikih nadarjenih mladih literatov-začetnikov v »Ognjišču« še ni pojavil kak dober mlad pisatelj. Pač pa tokrat v mesečniku ne najdemo pesmi, kar je škoda, ker so pesniške strani v njem vedno prikupno sveže.

Zanimivo je napisana čukova reportaža iz Palestine »Tu je bila rojena Cerkev«, enako pa tudi članek »200 let Triglava« s prilogo, fotografijami Triglava. Športniki, pa tudi nešportniki bodo z zanimanjem prebrali članek o ukrajinskem skakalcu v višino Vladimiru Jaščenkcu. Omeniti je še »Pisma«, nadaljevanje romana »Sosedov fant« in na koncu članek o tržaški katedrali sv. Justa. Seveda vsebuje tudi ta številka še marsikaj drugega.

Zemljepisje vŝtric s časom

Ljudska geografija?

II.

Izvir čiste vode je povsod znan kot *studenec*. Kjer voda v studencu vidno prihaja na dan, pa se nahaja *vrelec*. Izvir naravnost iz skale je znan kot *živ studenec*. Močnemu izviru, kjer vodo goni na dan, pa rečejo v Istri tudi *gonjača*.

Luža je ostanek vode na poti. Ponekod, posebno na gornjem Primorskem, je luža tisto, kar pravijo drugi blato. Motna, stoječa voda se imenuje *kaluža*. Ona voda z grdim vonjem pa *kaliž*. *Močila* so tla, ki so namočena zaradi izvirajoče čiste vode. Umazani vodi iz odtoka pa rečemo *mlaka*.

Ako je vodni izvir lepo zajet, mu pravijo *kotla*. Nezajetemu pa *beč*. V tla izvrtana in obzidana jama se imenuje *vodnjak*. Zadnji čas označuje ta izraz tudi fontano. Vodno zajetje se s staro besedo naziva *šteren*, *šterna*. (Brez potrebe je zato nerodna skovanka »vodni rezervoar«!).

Voda ima svoje ime, glede na poreklo. Zato ločimo vodo *jezernico*, *potočnico*, *studenčnico*, *skalnico*, *štermarco*, *koritenco*, *dežnico*, *snežnico*, *kapnico* in še drugih vrst.

S svojimi tokovi ustvarjajo reke *ključe*, okljuje reke, v njihovi strugi pa *skoke*, *pragove* in *brzice*. Kraj, kjer se vode zlivajo, je *sovodnje*. Kjer pa se vode razhajajo v eno in drugo smer, je *razvodje*, črta na zemljevidu pa *razvodnica*. Sedlo, kjer se svet vidno razdeli na eno in drugo stran, da se odteka voda z vsake strani vidno v drugo smer, je *pretovc*. Svet med dvema rekama je *medrečje*, območje reke s pritoki *porečje* in svet vzdolž reke *obrečje*.

Izredno bogato tlopisno izrazje nam nudi gospodarska izraba tal.

Park Finžgarjevega doma na Opčinah
Narodna ul. 89

13. študijski dnevi DRAGA '78
v soboto, 2., in nedeljo, 3. septembra

Predstavitve letošnjih predavateljev in sodelujočih na predvečer študijskih dni v petek, 1. septembra, ob 18. uri v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettijeva 3.

Visoko v gorah so že začetki gospodarstva, predvsem pašništva in siraštva. Tu se po odprtem planem svetu raztezajo *planine*; planina pomeni visokogorski pašnik v skupni, t.j. v srenski lasti. Nekoč so pridobivali planine tako, da so skrčili, ali učrtili drevje. Učrtiti drevo pomeni še danes, da mu obrežemo lub, zaradi česar potem drevo usahne. Od tega črtenja je še danes ohranjen izraz *črče*, ki prihaja iz »črtje«, torej krčevina, učrtjen svet.

Tam, kjer so drevesa posekali, je ostalo ime *poséka*. Presekan svet skozi gozd pa je *preséka*.

Obdelan svet v grivi, njiva v grivi, ki se je ne more orati, ampak se jo lahko le okopava, se naziva *laz*. Tu pogosto srečamo tudi ime Rut, Rute, Rovte, ki označujejo verjetno otrebljen svet. Isto pomeni tudi ime Trebež, Trbiž in podobno. Grmičje z manjšimi drevesi, ki je primerno za pašo drobnice in za nasekanje mladih listnatih vej, ki posušene služijo kot »frodela« za krmo drobnici pozimi, se s starim nazivom imenuje *frata*, *frate*. Po skalnatih poljih *uspevajo* po gorah pogosto bujne in dišeče trave; takšne police so *zelenice*. Ime *studor* (v studorju) pa naj bi pomenilo ali mokro pečino ali pa skalnat svet.

Po dolinah se pojavlja pogosto ime *loka*, ki označuje travnik, planjavo ob vodi, z značilnimi drevesi. V madžarščini je isti izraz v obliki »lonka«. Loka je svet, ki ga voda ne poplavi. Svet pa, ki leži popolnoma v dnu, na isti višini z reko, se imenuje *log* (v madžarščini: »lugas«). Ob velikem deževju voda skoraj vedno poplavlja loge. Zato niso primerne za obdelavo. Na več krajih v logu se zadržuje

voda ali pa *grezina*, ki pomeni blaten svet z mlakami in flumom; *flum* je fino, mehko blato.

Obširne police nad vodo se nazivajo *dobrave*; (v madžarščini »dombrava« pomeni svet nad reko). Ponekod tudi še oblika »dombrava«. Dobrave so primerne za lepa polja in travnike. Močvirnatemu travniku se reše *mužava*. Močvirnatemu mestu na travniku pa *zamok*. Travnik, na katerem izvirajo studenci in ga namakajo, se naziva *hudovirje*. Gibajoč močvirjen svet so *zibi*. Barjasta tla pa so tudi *močarina*, nasproti temu pa trdna tla *trdina*. Nezoranemu svetu pravijo *ledina*. Obdelovan, a dalj časa opuŝčen svet, zato da se zemlja odpočije, se naziva *praha*. Zorjejo ga »v praho« in ga pustijo ležati.

Zanimivo je, da sta madžarščina, pa tudi avstronemščina prevzeli od Slovencev veliko kmečkega izrazja. V avstronemščini se je ta delež zakril šele z uvedbo visokonemškega za knjižni jezik vseh, danes nemško govorečih predelov. Medtem ko je omenjeno izrazje v madžarščini ostalo tudi v knjižnem jeziku, saj ga je preveč, da bi ga bilo mogoče odpraviti. Bolj pa si prizadeva za odpravo slovanskega izrazja zadnjih petdeset let romunščina, ki je tudi prepletena z njim. Taka razširjenost našega kmečkega kulturnega izrazja pa nas sili k razmiŝljanju in k temu, da temeljito popravimo razne slabšalne in omalovažujoče poglede na našo zgodnjo kulturno zgodovino, katere smo privzeli pod vplivom tuje propagande.

p. n.

Po VII. kongresu AIDLCM v Barceloni

■ nadaljevanje z 2. strani

vajanje statusa avtonomne dežele, sproŝčen in aktiven. Tisk, založbe, radio — vse skuša nadomestiti izgubljena leta, ko je centralistični režim zanikoval katalonsko identiteto.

In kongres se je razvijal deloma v evforičnem ozračju razgibane Barcelone. Pričujočnost predstavnikov mesta, obisk v palači Generalitat, obisk Montserrat, poročila o našem zasedanju v katalonskem dnevnem časopisju — vse to je udeležencem pričaralo vtis svobodne sprostitev, ki je bil kot obljuba bolj humanistične prihodnosti.

Vendar je pokazal kongres kot sleherna pluralistična skupnost tudi svojo izredno vitalnost, ki se je večkrat razodela v polemičnih disonancah in v razburljivih spoprijemih. Precej razgreti so bili na primer duhovi pri obravnavi, ali naj bodo intervencije, namenjene vladam, tako umirjene, kot so bile doslej, ali pa naj bo njihov ton bolj napadalen. Vprašanje se je sprožilo ob tragični usodi kurdskega naroda, katerega ozemlje je razkosano na pet držav, ljudje pa izpostavljeni ne samo kulturnemu, temveč tudi fizičnemu genocidu. Seveda je kljub priznanju upravičenosti odločnega nastopa, za katerega pa je bolj primerna kaka

druga organizacija, prevladalo mnenje, da je potrebno nadaljevati po poti, ki se je združene doslej držalo in ki je precej podobna učinkovitemu posredovanju Amnesty international.

Po zaključnem delu raznih komisij so udeleženci odobrili številne resolucije v prid ogroženim jezikom, potem pa si izvolili novo vodstvo. Pri tem velja omeniti, da je bil zavoljo odstopa dosedanjega tajnika Jordija Coste na njegovo mesto izvoljen Bretonec prof. Marcel Texier, medtem ko je za predsednika združenja odslej katalonski literarni kritik prof. Joan Triadó.

Kar se Slovencev tiče, sta prof. Samo Pahor in dr. Franci Zwitter v federalnem svetu, prof. Boris Pahor pa je eden izmed štirih podpredsednikov. Poleg omenjenih pa so bili v Barceloni pričujoči še gospod V. Hafner kot opazovalec iz matične domovine, prof. Miroslav Košuta kot opazovalec SKGZ in dr. Marija Rebernik s Koroškega. Za tržaški radio A je bila na kongresu Ivana Suhadolc.

Emotivno najbolj pomemben pa je bil gotovo sprejem v opatiji Montserrat, v gorski postojanki, ki je simbol katalonske identitete in ki je bila za časa Francovega režima tudi zatočišče ilegalcem. Tam so »ilegalci« nepriznanih jezikov položili šopek cvetja pred spomenikom Paula Casals in potrdili vero v pravičnost svojih prizadevanj.

Boris Pahor

ROMUNIJA IN SOVJETSKA ZVEZA

Glasilu romunske komunistične partije SCINTEJA je pred dnevi naglasilo, da romunska komunistična partija ne bo nikdar sklenila zaveznitva z eno socialistično državo proti drugi. Nekaj takšnega bi po mnenju romunske partije še bolj zaostri napetost med komunističnimi državami. Romunska partija je vedno poudarjala in še poudarja — nadaljuje list — da je treba morebitne spore reševati v duhu tovarištva, pri čemer je treba upoštevati to, kar je skupnega in bistvenega v odnosih

med socialističnimi državami. Dnevnik omenja zadnji obisk predsednika Ceausescuja na Krimu, kjer se je srečal s sovjetskim predsednikom Brežnjevom in v tej zvezi pravi, da so razgovori okrepili možnost nadaljnjega sodelovanja med obema državama. List po drugi strani opozarja na bližnji obisk kitajskega predsednika Hua Kuo Fenga v Bukarešti, ki bo znatno prispeval k nadaljnjemu razvoju dobrih odnosov med Romunijo in Kitajsko.

KITAJSKA - VIETNAM

V Hanoju so se začeli razgovori med predstavniki Kitajske in Vietnama o nadaljnji usodi vietnamskih beguncev. Kitajski zastopnik je vietnamskim oblastem očital, da preganjajo vietnamske državljane kitajskega rodu. Te očitke pa je zastopnik vietnamske vlade odločno zavrnil. Predstavniki hanojske vlade je pristavil, kako si bo njegovo odposlanstvo prizadevalo, da bi se pogajanja uspešno zaključila.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 14 OOOOO

ČETRTO POGLAVJE

Norveška ni majhna, Norveška je zelo dolga.

Ko je ladjar Skaaro z 'Galeba' umrl v močvirju gori na severu, ni rodilo to na jugu nikakih večjih posledic nego samo dnevno vest v listih in nemara pri tem ali onem čitateljev nekoliko zone po hrbtu.

Srenja pa je majhna, srenja je ozka. Kadar se tam človek pogrezne v močvirje, se soseska tega še dolgo spominja in govori o tem in se ogiblje močvirja, in otroke in odrasle navdaja groza. —

Že res, Ana Marija je obvestila ljudi, ki so prišli iz cerkve, to je bilo v redu, stekla je po najkrajši poti h kmetijam, dirjala je in klicala, toda prepozno. Ko so ljudje dospeli tja, ni bilo videti na brezdancem retju na barju nič drugega, kot pošev zavaljeno zeleno oblo zemlje. Ljudje niso verjeli, niso mogli verjeti, da bi bil ladjar Skaaro tako bedast, da bi bil kar zagazil v blato in se pogreznil, toda dolgo se ni dalo ugovarjati, pozneje se je izkazalo, da je skoraj vsak klice slišal, pa jih ni nobeden smatral za resne. Da, ladjar je poginil v barju, našli so njegovo denarnico in uro. Prinesli so vest Avgustu in Edevartu na 'Galeba', Avgust je prevzel denarnico v varstvo, preštel bankovce pred pričami in je bil pravi mož za to zadevo, Ana Marija je izpovedala čvrsto in jasno, kakor pred sosedi tako pozneje pred sodnikom: bila je videti zelo žalostna, ker se ji ni posrečilo ljudi o pravem času obvestiti, sicer pa ni mogla pojmiti, niti si predstavljati, kaj si je ta mož, ladjar, mislil: očitno ni klical na pomaganje prej, kot mu je voda stala do grla, in v isti uri ali dveh, ki jih je potrebovala, da je priklicala in pripeljala tja ljudi, se je ladjar že čisto pogreznil.

Avgust je šel takoj v sosednjo srenjo k Skaarovima prijateljema, da bi se z njima posvetoval, kaj bi z ladjo in ribami; Edevart pa je medtem dalje nadziral nakladanje. Zdaj ni bilo težko najti skladačic, vse so bile prijazne in postrežne pod pezo te usode, ki je doletela brodarja, celo Ana Marija je izjavila, da je pripravljena skladati, ako bi bilo potrebno.

Ženske na klečeh so šepetale z grozo med seboj: »Uh, jaz si skoraj več ne upam pogledati tja na močvirje, ni si mogoče izpremisлити, kaj vse je moral pretrpeti!« — »Ne govorite o tem, ne menite se tega! Jaz nocoj nisem mogla spati, bilo mi je, kakor da spet slišim klice na pomaganje.« — »Tako, klice si slišala? Potemtakem ne najde miru.« — Ana Marija je vprašala: »Zakaj ne bi našel miru? Kaj hočete reči?« — »Kaj hočemo reči! Mrtev je in v močvirju pokopan, nihče mu ni pomagal, enega samega očenaša, ene same božje besede ni dobil s sabo; po tem še zdaj zmeraj kliče.« — Ana Marija je rekla: »To vse so prazne marnje, nič ne kliče, samo vas je strah.« — »Tako, mar tebe ni strah?« — »Ni me. Zastran mene bi nocoj spala zgoraj kraj močvirja.« — O tem so ženske dvomile in rekle nekoliko užaljene: »Saj, saj, ti si bila od nekaj nekaj boljšega od nas!«

Ko so bile ribe vkrcane, je hodil Edevart po klečeh in delil zadnjikrat žganje in preste. Vladala je neke vrste slovesnost, a nič veselja, nič živahnosti, ljudje so govorili malo in potihem, neznansko je bilo, spominjati se moža, ki se je pogreznil v močvirju, dečko, kot le kaj, in v vseh mogočih pogledih izvrsten mož. Toda tu vidimo, kako hitro je življenja konec.

Avgust se je vrnil s svojega posvetovanja. Zopet je bil pravi mož na pravem mestu, naglih misli in krepkih besed in nazorov, ves drug Avgust nego prej. On, ki je bil vedno podrejen, on, ki je moral slušati, je prijel zdaj vodstvo in določil naslednji dan za obračun z vsemi. »Začnemo ob navadni uri,« je odločil, »ako bi morda dobili ugoden veter.« — »Kdo bo vodil ladjo?« so vprašali nekateri. — »I, kdo neki mislite?« je odgovoril z rezkim vprašanjem.

Njegov obračun je bil brezhiben, in nihče ni imel povoda, da bi bil ugovarjal: delavci na klečeh, ki so sami vodili račune o svoji dnini in so si doma na tramove kredali, ga niso mogli zasačiti pri nobeni napaki. Jemal je po dva in dva moža hkrati v kabino, tako da je bil pri obračunu ta obenem za pričo, tega se je pač naučil pri svojem pomorstvu. Čudil se je Karolus, in celo Edevart je bil presenečen, da si je Avgust ob vsakem obračunu čečkal številke in znamenja v nekak poseben dnevnik, bilo je, kakor da vodi privatno obračun o delu ali kar že. Ta dnevnik je vsakokrat vtaknil v žep.

Ko so pretokli obračun, je Avgust razglasil, da bo on sam brodar vozil 'Galeba' v Bergen. Da ni nobenega drugega, ki bi znal jadrati po kompasu, zemljevidu in uri, brodarji z drugih sušil pa da ne morejo ostaviti lastnih ladij. Kdo ve, ali niso ljudje ob tej novici zazijali, čeprav ni prišla čisto nepričakovano. Avgustu se že prej niso mogli prenačuditi, marsikaj so mu prisodili, zdaj pa je skočil zelo visoko. Brodar, pa kaj: kapitan na veliki do vrha nakrcani jahti. Jadrati po kompasu in uri vzdolž vsega norveškega obrežja — ta mož se je že moral marsikaj naučiti!

Imel je Edevarta, ali treba je bilo še enega moža za vožnjo. Omenil je Teodorja. — »Teodor ima krilo in mora nositi pas,« je oporekel Edevart. »Jaz sem mislil nanj,« je odvrnil Avgust čvrsto. — Edevart je pripomnil, da je bil Teodor eden najhujših, kadar je veljalo tovariša zasmehovati in žaliti, da je slab dečko. — »Za to naj dobi zdaj plačilo,« je rekel Evgust.

Vetra ni hotelo biti in 'Galeba' so morali z vlačilcem potegniti do zaliva; bilo je težko delo in nastavili so Karolusa in še enega moža, da bi se vrstila. Zunaj v fjordu so dobili nekaj vetriča in so razpeli jadra.

Tudi zdaj so stali okrog po gričih ljudje in gledali. Poslavljali so se od jahte in bilo jim je, kakor da so nekaj izgubili, zaliv je ležal prazen, na klečeh ni bilo več življenja.

Še ko so jadrili po Zapadnem fjordu, je Avgust obračunal z Edevartom ter mu izplačal okroglo vsoto v plačilo za poletno delo. — »Bil si poraben mož in hočem te

pošteno plačati,« je dejal. — Edevart se je zahvalil, ko pa je preračunal svoj delovni čas, ni mogel prav razumeti, da bi mu šlo toliko.

Avgust je potegnil iz žepa svoj zasebni dnevnik, pogledal vanj in rekel: »Tako je po knjigi.« — Edevart: »Kakšna knjiga je to?« — Avgust: »Povem ti, knjiga o tvojem in mojem prislužku.« —

Začel je: »Ali se spominjaš, kako sem ti spomladi dejal, da bo vrglo poletje tebi in meni lep zaslužek?« — Edevart: »Spominjam se.« Avgust: »Peljal sem se na Lofote, spravil brodarja Skaara in 'Galeba' v zaliv, posušil sem ribe, ti nisi slišal o moje vrste človeku ali kakršnemkoli drugem možu, ki bi bil izvršil, kar sem zmogel jaz.« — Edevart je pomislil in rekel: »Napoleon nemara.« — »Da,« je pritegnil Avgust, »Napoleon, z njim se nočem primerjati, ampak smeš me, postavim, vprašati za marsikatero reč na svetu in jaz jo bom vedel. To poletje sem imel ves koledar v glavi in ne en dan ni šel po zlu.«

V tem je utegnil imeti Avgust čisto prav, dneve je računal točno. Kar je mogel Edevart posneti iz dolgega tovariševega razkladanja, je bilo tole: vsak delavec ni imel istega števila delovnih dni; tako je praznoval Karolus vsega skupaj deset dni, Teodor tri dni, razen tega je zaradi nekoliko deževnih dni vse delo na sušilih počivalo. Da, toda od teh raznih dni si jih je vračunal Avgust s pretkano bistroumnostjo toliko in toliko samemu sebi in vpisal za to sebi v dobiček vsoto s prišteto svojo mezdo. Ta obračun je imel vpisan v svoj mali dnevnik. Sleherni delavec je prejel vse, kar mu je šlo, za dneve počitka pa je potegnil plačo Avgust sam. To je mogel storiti brez vse nevarnosti, kajti zelo je pospešil delo pri sušenju in dosegel, da so mogli odjadirati že dva tedna pred drugimi ladjami. Na ta način si je izbil Avgust lep postranski zaslužek in od tega denarja je spodoben delež dobrosrčno odstopil Edevartu, tako da sta bila pri tej kupčiji v dveh.

Edevarta je to popolnoma zmedlo, vendar se mu je zdelo imenitno, dovolil si je vprašati: »Da je pa brodar Skaaro še živel in bil navzoč pri obračunu, kako bi ti bilo uspelo spraviti toliko denarja na stran?« — Avgust je odgovoril: »Tedaj bi bil kar dva ali tri delavce več navedel na sušilski poli in prevzel njihovo plačo zanje, da bi jim jo potem poslal. To ne bi bilo nič hudega.«

Zelo premeten in podjeten, ta Avgust, presnet tič v marsikaterem pogledu.

Edevart je sprejel denar, hodil je pa nekaj dni ves zamišljen. Ta kupčija je bila ne navadna in ga je nekako izpodnesla, saj le ni mogla biti tako popolnoma neoporečna, šlo je za to, ali prinese blagoslova, kdo ve, ali se mu ne prikaže brodar Skaaro. Neki dan je rekel Edevart: »Brodar stoji tam na barju in nemara ve, kaj sva storila.«

»Stvar je vendar ta,« je odgovoril Avgust, »da sem mu podaril svoj zlasti prstan.«

Edevart začuden: »Res?«

»Kar podaril prstan. Ali naj bi mu ga bil dal zastonj?«

(Dalje)